

Ioan Stanciu

**AȘEZAREA DE LA
LAZURI-LUBI TAG
(JUD. SATU MARE)**

*Aspecte ale locuirii medievale timpurii
în nord-vestul României*

Editura MEGA
Cluj-Napoca
2016

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE.....	9
I. CONDIȚIILE NATURALE ALE MICROREGIUNII ȘI ISTORICUL CERCETĂRILOR ARHEOLOGICE DE LA LAZURI.....	10
I.1. Geografia microregiunii. Aspecte reconstituibile ale paleomediului și paleoclimiei.....	10
I.2. Așezarea medievală timpurie de la Lazuri–Lubi-tag, poziționare și geografia împrejurimilor.....	19
I.3. Cercetarea arheologică a sitului.....	21
II. COMPLEXELE ARHEOLOGICE CERCETATE ȘI ORGANIZAREA AȘEZĂRII.....	25
II.1. Informații generale despre complexele arheologice.....	25
II.2. Construcție / amenajare la suprafața vechiului nivel de călcare?.....	26
II.3. Complexul 40/2001 (locuință adâncită).....	40
II.4. Structuri cu funcții complementare celor ale locuințelor (dependințe, altele decât gropile de provizii sau menajere).....	42
II.5. Gropi cu dimensiuni mici.....	53
II.6. Fântânile.....	55
II.7. Indicii despre organizarea așezărilor medievale timpurii din nord-vestul României și Transilvania.....	56
II.8. Tendințe ale locuirii medievale timpurii în partea de nord-vest a României.....	76
III. INVENTARUL COMPLEXELOR ARHEOLOGICE.....	86
III.1. Ceramica. Descriere, ordonare, comparații și posibilități de datare.....	86
III.1.1. Clasificare generală și raporturi cantitative între diversele categorii tehnologice.....	86
III.1.2. Ceramica lucrată cu mâna (fără roata olarului).....	94
III.1.2.1. Aspecte tehnologice.....	94
III.1.2.2. Oale, castroane, capace și forme miniaturale.....	95
III.1.2.3. Tipsii (tăvițe).....	107
III.1.2.4. Platouri de lut (tăvi de dimensiuni mari).....	114
III.1.2.5. Țesturi.....	122
III.1.2.6. Oale, tipsii, platouri și țesturi lucrate cu mâna. Concluzii.....	129
III.1.3. Olăria modelată la roată.....	134
III.1.3.1. O problemă: turneta (tournette), roata înceată, roata rapidă.....	134
III.1.3.2. Olăria confecționată la roata înceată.....	141
III.1.3.2.1. Aspecte tehnologice.....	141
III.1.3.2.2. Forme.....	146
III.1.3.2.3. Decorul.....	168
III.1.3.2.4. Concluzii.....	183
III.1.3.3. Olăria confecționată la roata rapidă.....	185
III.1.3.3.1. Aspecte tehnologice.....	185
III.1.3.3.2. Forme.....	188
III.1.3.3.3. Marginile vaselor.....	198
III.1.3.3.4. Decorul.....	206
III.1.3.3.5. Olăria medievală timpurie confecționată la roata rapidă pe teritoriul României. Probleme de cronologie, origine, răspândire, contexte sociale și economice.....	208
III.2. Alte categorii de artefacte.....	227
III.2.1. Obiecte în legătură cu îmbrăcămintea și portul în general.....	227

III.2.2. Unelte și ustensile. Indicii despre structurile economice ale societății și viața de zi cu zi.....	240
III.2.3. Arme.....	257
IV. CONCLUZII	260
V. CATALOG (AȘEZAREA MEDIEVALĂ TIMPURIE DE LA LAZURI–LUBI TAG).....	266
ANEXE.....	282
THE SETTLEMENT IN LAZURI–LUBI TAG (SATU MARE COUNTY). ASPECTS OF EARLY MEDIEVAL HABITATION IN NORTH-WEST ROMANIA (CONCLUSIONS).....	316
LIST OF FIGURES (1–215).....	323
LIST OF TABLES (1–13).....	339
LIST OF APPENDICES (1–8).....	341
LIST OF PLATES (I–XLIX).....	342
ABREVIERI BIBLIOGRAFICE.....	345
BIBLIOGRAFIE.....	351
PLANȘE.....	397

C UVÂNT ÎNAINTE

Pe durată destul de lungă investigarea arheologică a perioadei medievale timpurii în zonele care astăzi alcătuiesc partea nord-vestică a teritoriului României poate fi caracterizată prin relativa stagnare, datele pozitive cunoscute până la sfârșitul anilor '80 ai secolului trecut fiind foarte puține, ca urmare și discuțiile în jurul lor. Indiferent de explicațiile pentru o astfel de situație, în perioada ce a urmat au fost susținute cercetări de teren mai numeroase, unele de amploare sporită, sistematice ori preventive, cele din urmă dovedindu-se a fi din ce în ce mai importante, ca în Depresiunea Silvaniei sau cele de dată recentă din vecinătatea orașului Satu Mare. Rezultat firesc al acestui progres și pe măsura publicării rezultatelor, au intervenit întrebări, alături de soluții propuse dezbaterii, așa cum indică chiar simpla examinare a bibliografiei actualizate. Totuși, acest avans, deși încurajator, este unul relativ, deoarece suntem încă departe de posibilitatea utilizării unui fond de date rezonabil. Spre exemplu, sunt încă foarte puține așezările săpate într-o măsură mai mare, așa cum lipsesc aproape complet poziționări cronologice alternative la cele bazate pe examinarea artefactelor, ca soluție mai bună la mereu dezbătutele datări clasice, aproape întotdeauna sprijinite pe ceramică.

Spre începutul acestor schimbări a intervenit și săpătura arheologică sistematică în situl pluristratificat de la Lazuri–Lubi tag, urmând unor sondaje inițiate de regretatul Gheorghe Lazin, arheolog la Muzeul Județean Satu Mare și interesat cu precădere de locuirile din perioada Latène. Suprafața cercetată pe durata celor nouă campanii (1993–1998, 2000–2003) este una restrânsă dacă ținem seama de întinderea estimată pentru așezarea medievală timpurie, iar numărul complexelor arheologice identificate și investigate este destul de mic, de aceea cel puțin unele dintre rezultatele analizelor susținute ar putea fi relative în raport cu situația valabilă pentru ansamblul locuirii din acea vreme. Existența pe același loc a nouă orizonturi cronologice distincte și numărul mare de complexe arheologice apărute în cursul fiecărei campanii de săpături explică această situație.

Cartea de față este sprijinită pe monografia cercetărilor din așezarea medievală timpurie de la Lazuri–Lubi tag, dar în forma sa finală susține o dezbateră a problematicii perioadei în legătură cu întreg spațiul nord-vestic al României. Desigur, a fost inevitabilă introducerea în discuție a informațiilor cunoscute din teritoriile învecinate sau mai îndepărtate, întregul bazin al Tisei superioare și Transilvania în primul rând, apoi din restul bazinului carpatic, ca și din regiunile extracarpatiche ale României. Este de adăugat precizarea că prin *locuire* a fost înțeleasă totalitatea manifestărilor habitatului uman depistabile pe cale arheologică în teritoriul studiat, inclusiv mai puținele descoperiri funerare, deși acestea nu au fost sistematic tratate și la modul detaliat.

Cercetarea arheologică a sitului de la Lazuri nu ar fi fost posibilă în condiții bune fără contribuția unor generații succesive de studenți de la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, astăzi unii dintre ei arheologi la instituții de specialitate și cărora le datorez cele mai sincere mulțumiri.

Cluj-Napoca, septembrie 2016